De kerstboom en andere verhalen

H.J. Overbeek

bron
H.J. Overbeek, *De kerstboom en andere verhalen*. I. de Haan, Haarlem 1877

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/over074kers01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

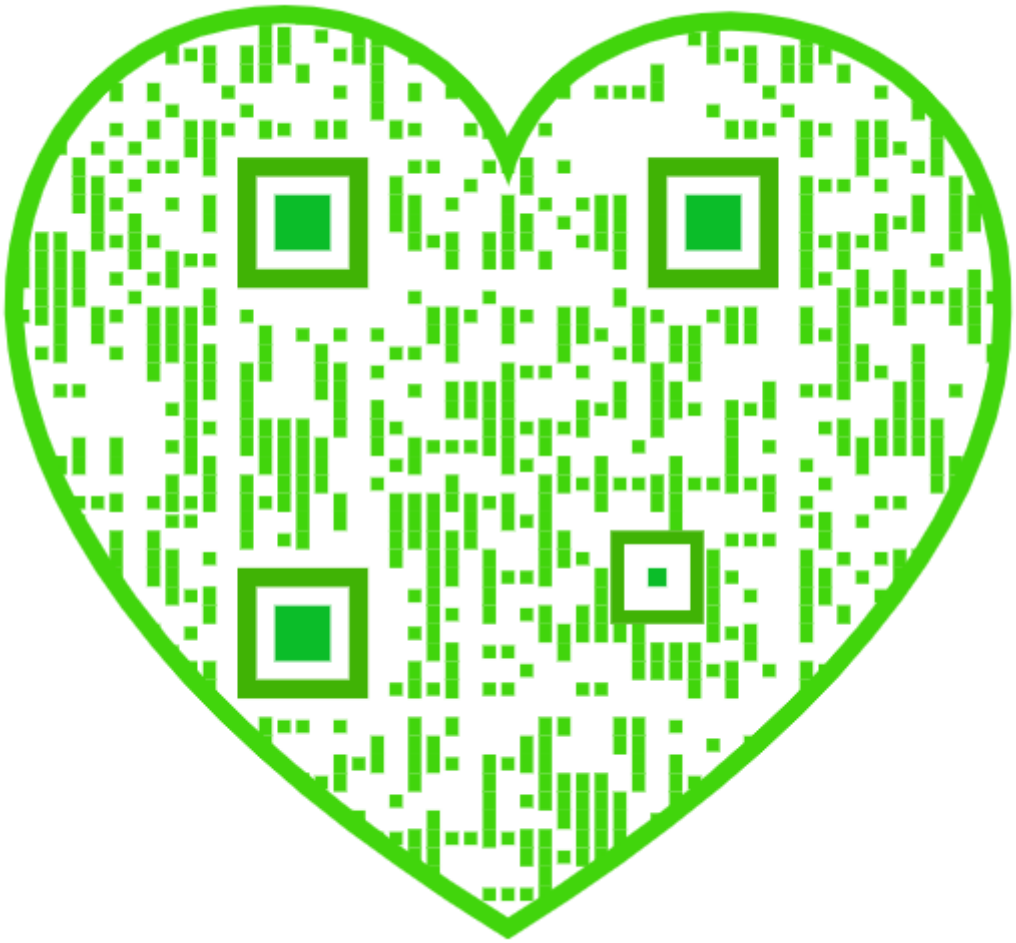

De kerstboom.

De geheele week voor Kersttijd had er in het huisgezin van den Heer Van Marle iets geheimzinnigs geheerscht. Wat anders nooit het geval was, wanneer de kinderen nu uit de school te huis kwamen, was ma er steeds op uit. Kwam zij terug, dan was het met een pakje onder den arm, en vroegen de kinderen: ‘Ma, wat heeft u daar?’ dan was het antwoord: ‘Kinderen, die vragen, kunnen niet behagen.’ Vervolgens opende ma de zaaldeur en deed ze zorgvuldig achter zich toe, niet alleen, maar draaide zelfs 't slot af, bleef in de zaal een kwartier, soms wel een half uur lang opgesloten en was in al dien tijd in 't geheel niet voor de kinderen te spreken. Alleen pa werd binnen gelaten, na eerst behoorlijk aangeklopt en op mama's vraag, ‘Wie is daar?’ met zijn zware stem: ‘Ik, Lize!’ te hebben geroepen: want zoo heet ma. En dan stonden de kinderen wel met het oor dicht aan de deur, maar pa en ma spraken zoo zachtjes tegen elkander, dat zij er niets van konden na vertellen. Pa en ma wilden den kinderen een prettig kerstfeest bereiden, maar hielden zich gesloten, opdat de verrassing te grooter mocht zijn. ‘Lize’, zoo had pa tegen ma gezegd, ‘je weet beter dan ik, wat de kinders gaarne willen hebben; je moest, dunkt me, maar eens op je koop gaan.’

En toen had pa zijn porte-monnaie voor den dag gehaald, en ma een paar glimmende geeltjes in de hand gestopt, met de woorden, dat, als 't niet genoeg was, ma 't dan maar moest zeggen.

Daarop had mama een strookje papier genomen en was aan 't opteekenen gegaan, eerst van de namen der kinderen, en daar achter had ma den naam van het voorwerp gezet, dat ze aan elk kind geven wilde. Hiermede gereed, liet zij pa 't papiertje zien, die er echter maar half vrede mee had en zei: ‘Hoor eens, mamaatje, dat moesten we nu van 't jaar eens anders doen. De kinderen hebben 't zoo goed op school gemaakt en ze zijn thuis zoo lief geweest: me dunkt, als 't niet al te druk voor je is, moesten we er een partijtje van maken. Laten we de kinderen van uw broer Theo er bij vragen, die heeft er geloof ik zes, en de kinderen van mijn zuster Mina, rijdt die niet een dubbel vierspan? Dan onze zes er bij maakt net de twintig vol.

En mama, die niet tegen een beetje drukte opziet, had ja gezegd en de geheele week werd besteed om inkoopen te doen en met pa een Kerstboom in gereedheid te brengen, die vol gehangen werd met alleraardigste geschenken en waarin op den feestavond tal van lichtjes zonden branden.

De uitnoodigingen werden aangenomen, en op Kerstavond daverde het huis van den heer Van Marle van de luide vreugdekreten, die uit een twintigtal gezonde kelen opstegen. De kinderen waren in de zijkamer ontvangen. Tegen acht uur werd er een wals georganiseerd, die in den gang zou plaats hebben. Papa en ma openden den wals, draaiden eerst den gang door en ten laatste de zaal in, door de kinderen gevolgd die, bij den fraai verlichten boom gekomen, elkander loslieten en niet uitgeroepen kwamen van vreugde en bewondering, leder kind ontving een aardig kerst-geschenk en waren zij allen blijde, niet minder verheugden zich de heer Van Marle en zijne echtgenoot in den heerlijken aanblik van zoovele opgeruimde kindergezichten.

De repetitie.

't Is een vreemde geschiedenis, die ik nu vertellen ga. Ze is gebeurd te Nergenshuizen, 'k weet niet meer juist in welk jaar, maar 't was in den tijd toen de viervoetige dieren niet alleen praten maar ook nog zingen konden en vooral door de kattenfamilie veel werk gemaakt werd van muziek. Dat er zelfs in onzen tijd nog katten-concerten plaats hebben, zal u niet onbekend wezen, al is het ook, dat gij die nooit hebt bijgewoond, omdat ze meestal 's nachts worden gegeven. Als ge er veel belang in stelt om van zulk eene muziekuitvoering getuige te zijn, moet ge er een nachtje voor op blijven en als ge daartoe dan een nacht in de maand Maart kiest, en ge gaat voor de glazen deuren in de tuinkamer zitten, dan twijfel ik niet of aan uwe nieuwsgierigheid zal in de ruimte worden voldaan. Maar van eene generale repetitie, zooals die vroeger vóór elke groote nachtelijke uitvoering gehouden werd, daar hoort men tegenwoordig niet meer van, en zulk een repetitie ga ik u thans beschrijven.

In de prachtige muziekzaal van mevrouw Miauline heeft het toonlievend gezelschap plaats genomen. Mijnheer en mevrouw Kromnagel bij de piano, welk instrument mevrouw hoogst verdienstelijk bespeelt, terwijl mijnheer op de alt-viool meester is. In de causeuse zitten mijnheer en mevrouw Scherptand. Mijnheer is een uitstekend violoncellist, mevrouw koorzangeres, alt of lage vrouwenstem. Haar oudste dochter Snorrie, een heldere sopraan of hooge vrouwenstem, zingt met haar zusje, de kleine Knorrie van 't zelfde blad, terwijl de jonge heer Pipi, mevrouw Miaulines jongste huwelijkspand, met een partituur voor zich, onder de piano zit, maar nog niet mag mee zingen omdat hij de noten nog niet kent en gedurig voor den tijd invalt. De solo partijen worden vervuld door het beroemde trio: mevrouw Miauline, sopraan: haar echtgenoot, die al wat slecht van gezicht begint te worden, en daarom een lorgnet draagt, bas, en de heer Muizelaar, heldentenoor of krachtige hooge mannenstem, en tegelijk componist. Van den heer Muizelaar, thans nog vrijgezel, gaat het gerucht dat hij een goed oogje op juffrouw Snorrie heeft, en als er weer een bruiloft in de famillie gevierd wordt, zal dit wel ter eere van het huwelijk des heeren Muizelaar met mejuffrouw Snorrie zijn. Op 't oogenblik zingt laatstgenoemde heer eenige solomaten van het lied, dat hij zelf componeerde en wel het eerste couplet, waarbij hij juffrouw Snorrie echter niet durft aankijken; 't luidt aldus:

Van de knagende muis, met zijn lichtgrijze haartje,
Met zijn mollige boutjes, zijn kringelend staartje,
-'t Zij alleen of in trio - zing 'k gaarne den lof.
Ook 't rattengeslacht met zijn krachtiger leden,
Dat kloeker en stouter mij tegen durft treden
Als 'k uittrek ten strijd, geeft tot zingen mij stof.

Doch meer dan een muis ooit tot zingen mij spoorde,
En meer dan een rat me ooit tot neurien dwong,
Dwingt Snorrie, wier stem 'k slechts een enkele maal hoorde,
Mijn keel tot een lied, als ik nimmer nog zong.

Zomeravond.

't Was een warme dag geweest. Zoo warm, dat meester de kinderen maar naar huis had gestuurd omdat 't in de school was om te stikken. Geen koeltje waaide er, en de zon scheen zoo fel, dat men de oogleden moest dicht knijpen. Men had maar werk om zich 't zweet af te droogen, en de menschen waren niet te verzadigen met water te drinken. De rijken heeren en dames lagen achterover in hunne rijtuigen en lieten de bruintjes lustig draven in de hoop van door een snelle vaart nog een frisch windje te snappen. Maar wie op dien warmen dag er hun gemak geenszins van nemen konden, waren de arbeiders op het hooiland en op den akker. Van des morgens heel vroeg waren zij al in de kousen geweest. Immers, 't gras moest er af. 't Stond zoo hoog en dik, dat 't een lust was om te zien. Hoe heerlijk om hooi te winnen bij zulk mooi droog weer! Met zeisen en rijven waren zij er op uitgegaan en hadden dapper gemaaid en oppers gemaakt, en al droop hun 't zweet langs den rug, zij wisten van geen uitscheiden, want 't hooi moest immers droog worden binnengehaald! En de boer zelf was met de boerin en de meid naar het korenveld getrokken en den geheelen dag door had bij de zicht geslagen door de gouden halmen, die de boerin tot schoven samen bond en die de meid opstelde opdat de wind ze drogen zou. Er was geen tijd geweest, om aan naar huis gaan te denken. 't Ontbijt had de boerin mee genomen, sneden tarwe- met roggebrood en plakken spek er tusschen, en een flesch met melk voor den dorst, en ook de arbeiders in 't hooiland hadden geen gebrek geleden. 't Middageten had de boerin den vorigen avond al gekookt. De kinderen hadden het dus maar op te warmen en brachten tegen twaalf uur eerst een flinke pan vol naar den korenakker en vervolgens een naar het hooiland. Toen hebben de vlijtige arbeiders voor een oogenblik het werk gestaakt, een koel plaatsje opgezocht onder een schaduwrijken boom en daar het maal genuttigd onder dankzegging aan den milden Gever van zoovele goede gaven. En toen, - 't was op 't midden van den dag zoo verschrikkelijk warm, en de menschen waren al zoo vroeg op geweest - streken zij het vermoeide lichaam uit op den door 't zonnetje gestoofden grond en gunden zich een korten rusttijd. Doch spoedig waren zij weer opgestaan en hadden den arbeid hervat, den geheelen middag lang, tot aan de westerkimmen rozenroode wolken de zon opvingen, en hare gloeiende stralen uitbluschten. Een verkwikkelijk koeltje ruischte toen over veld en akker, en blies levenslust in de longen der vermoeide arbeiders, die zulk een zware dagtaak bijna ten einde hadden gebracht. En de laatste vracht hooi voor dien dag werd naar huis gereden, en de kinderen van de boerderij waren met Fidel naar den akker gegaan, om vader en moeder en Trijntje de meid af te halen. En samen zijn ze toen huiswaarts getogen, Fidel voorop, toen moeder met een schoof versch gemaaid koren onder den rechter- een hengelmand aan de linkerarm, en kleinen Japik op den nek, terwijl Jannetje, die moeders stroohoed mag dragen, haar aan het boezelaar vast houdt, toen Trijntje met een mand op haar rug, en eindelijk vader met een zware schoof over den schouder.

De ongenoodigde gasten.

‘Hoort eens hier, jongens,’ had vader geroepen, ‘je krijgt wel eens een paar centen, nu van je oom Hein en dan van je tante Koos: moe stopt jelui ook wel eens wat toe en van vader krijg je weekgeld. Ik mag niet zien, dat je dit geld versnoept: we kunnen er veel meer pleizier van hebben. 'k Heb hier een groot steenen varken, kinderen, met een sleuf op zijn rug, daar moest je de centen, die je krijgt, door laten glijden, daar wordt 't varken vet van, en is 't van de zomer zwaar genoeg, dan zullen we 't slachten en eens zien, wat wij met zijn inhoud zullen uitvoeren.’

De kinderen konden zich met vaders voorstel best vereenigen: het varken werd aan moe in bewaring gegeven en iedermaal als de kinderen iets gekregen hadden, werd dit aan zijn hollen buik ter bewaring toevertrouwd.

Toen de zomer in 't land was gekomen, gevoelde 't dier zich zoodanig verzadigd, dat 't geen voedsel meer gebruiken kom: 't moest dus maar geslacht, zei vader, en toen dit gebeurd was sloegen de kinderen de handen in elkaar over den hoop centen, die er uitkwam.

‘Hoort eens,’ zei vader, “dit is voldoende om er een geheelen dag buiten pleizier van te hebben. Als ik nu geld geef voor een rijtuig, mogen ik en moe dan met jelui mee?’

Nu, dat sprak van zelf. Zonder pa en moe hadden ze toch geen schik. Moe moest dan 't geld maar nemen en maken alles in orde. Zooals moeder deed, was 't goed. En 't was heel lief van pa, dat pa het rijtuig wilde betalen. Over den dag waarop het uitstapje zou plaats hebben was men het spoedig eens. 't Rijtuig werd besteld en moe zorgde voor 't noodige.

Broodjes met kaas en gerookt vleesch, krentebroodjes, lekkers, heerlijke vruchten en, 'k durf het haast niet te vertellen: een flesch wijn. Op den vastgestelden dag was 't heerlijk weer. Op zijn tijd kwam 't rijtuig voor, en toen moe den proviand had ingepakt, namen vader, moeder en de kinderen plaats, Jan, omdat hij zooveel van paarden houdt, naast den koetsier. Na een prettigen rijtoer, was men in een fraaie streek gekomen, waar pa wel bekend was. In de verte een bosch, dan een weiland, vervolgens een helder frisch water, en vóór dit water weer een weiland, van eenige boomen overschaduwd.

‘Dit is een heerlijk plekje!’ riepen de kinderen, toen vader de koetsier even stil liet houden.

‘Dan hier er maar afgestapt!’ zei vader, sprong er het eerst uit en hielp vervolgens moe en de jongens. En moe haalde alles wat zij had ingepakt voor den dag, spreidde een helder tafellaken over het groene gras, zette daar het mandje met brood en de schaal met vruchten op, schonk voor vader een glaasje wijn in en verzocht iedereen rondom den landelijken maaltijd op den grond plaats te nemen. Doch niemand had nog honger en niemand was moe ‘Dan eerst maar een wandelingetje,’ zei moe. Maar, o wee, toen zij terug kwamen! Er waren roovers op de kust gekomen, allerlei vogels hadden zich op het brood en op de vruchten geworpen. Een kanarie pikte een appel uit en een distelvink was bezig vaders glas leeg te drinken. Jan joeg ze gauw weg. Gelukkig hadden ze nog zooveel overgelaten, dat niemand er bij te kort kwam, maar moe zei: ‘als je weer gaat wandelen, jongens, dan blijf ik hier om de wacht te houden; die dieven!’

Van het meisje met de drie beren.

Stijntje was een boerinnetje. Ze was bijna twaalf jaar oud en zulk een handig ding, als men niet vele meisjes van dien leeftijd vindt. Daar ze heel knapjes naaien kon, hield ze haar eigen plunje al heel, en altijd even netjes hing haar het rood baaien rokje om de heupen en zat het licht katoenen keursje haar aan het lijf. Bovendien was ze brandhelder; haar hals was als linnen zoo blank en haar wangen en voorhoofd melk en bloed. In haar bloote armen zoudt ge zoo gebeten hebben. Maar één gebrek had Stijntje, en dit was erg jammer; ze was een kleine ijdeltuit, en dit zoudt ge haar wel hebben aangezien, als ge maar naar haar hoofdje had gekeken. Een uur kon ze besteden met haar blond haar te kammen en te vlechten, en als 't klaar was, leek 't wel of ze naar een bal moest en of de kapper het had gekapt. En of moeder haar al voorhield, dat 't een boerinnetje niet voegt om zich zoo op te pronken, zij ging maar stil haar gang en als zij water gepompt had voor de koeien, spiegeld zij eerst met welgevallen haar kapsel in den emmer alvorens zij 't drinken de dorstige herkauwers voorzette.

Toen zij haar twaalfde jaar had bereikt, ging hare moeder, die eene weduwvrouw was, er op uit om een dienst voor haar te zoeken en zeide op een avond, nadat zij hierin geslaagd was: ‘Stijntje, nu wordt ge, als 't weer maandag is, bij boer Bulters verwacht. Zijne vrouw heeft een dienstmeisje noodig en ze heeft veel zin in je, omdat je zoo proper bent. Maar je dochter moet dat malle dameshaar afleggen, heeft vrouw Bulters tegen me gezegd, en een plooimuts opzetten. En omdat ik vind dat vrouw Bulters schoon gelijk heeft, ben ik meteen maar naar stad doorgeloopen en heb daar een nieuw plooimutsje voor je gekocht. Hier is het, je moet het maar eens oppassen.’

Nu, dat kon moeder begrijpen. Ze zou haar mooie vlechten afknippen en stoppen haar goudblond haar onder zoo'n akelige plooimuts, waarmee je net een oud mensch gelijkt. Ze kon wel zien, dat moeder niet veel van haar hield, met haar bij vrouw Bulters te bestellen, wier kinderen zulk mooi haar niet hadden en die daarom Stijntjes bloote hoofd niet uitstaan kon.

En Stijntje wond zich, hoe langer hoe meer op en voer hoe langer hoe heviger tegen vrouw Bulters uit. Het plooimutsje opnemende, dat moeder op de tafel had gelegd, wierp zij dit door het, geopende venster naar buiten, smakte het raam vervolgens dicht en haastte zich, de deuren smijtende, naar boven, zonder haar moeder goeden nacht te zeggen, die bitter zat te schreien over deze uitbarsting van kwaadaardigheid harer anders zoo gehoorzame dochter.

Stijntje, die in donker naar boven was gegaan en overeind in bed hare vlechten zat los te maken, kromp plotseling ineen van ontsteltenis, toen zij haar kamertje helder verlicht, en een welbekende gestalte, die van haar overleden vader, langzaam en dreigend haar zag naderen.

‘Waarom, grootsch kind, verontrust gij mij in mijn graf?’ vroeg de gestalte. ‘Ga heen, en breng mij de plooimuts hier, die gij in uwe boosheid het raam hebt uitgeworpen. Oogenblikkelijk! Ik wacht u.’

In haar hangende haren snelde zij bevende naar buiten, om onder het venster naar de plooimuts te zoeken. Doch terwijl zij zich voorover bukte, klonk haar eensklaps een vreeselijk gebrom in de ooren. Verschrikt opziende bemerkte zij een beer, die door een gat in de schutting op haar los wilde komen en nog twee andere beren, die

den grimmigen kop boven de schutting uitstaken. Een van die twee laatste beren had haar plooimuts op, Zij gaf een luiden gil en viel bewusteloos neder.

Moeder had dien gil gehoord en snelde naar boven, waar Stijntje lag te slapen en gekweld werd door een benauwenden droom. Moeder maakte haar wakker en bet eerste wat Stijntje zei was: ‘moeder, ik ga maandag naar vrouw Bulters, en dan zet ik de plooimuts op.’

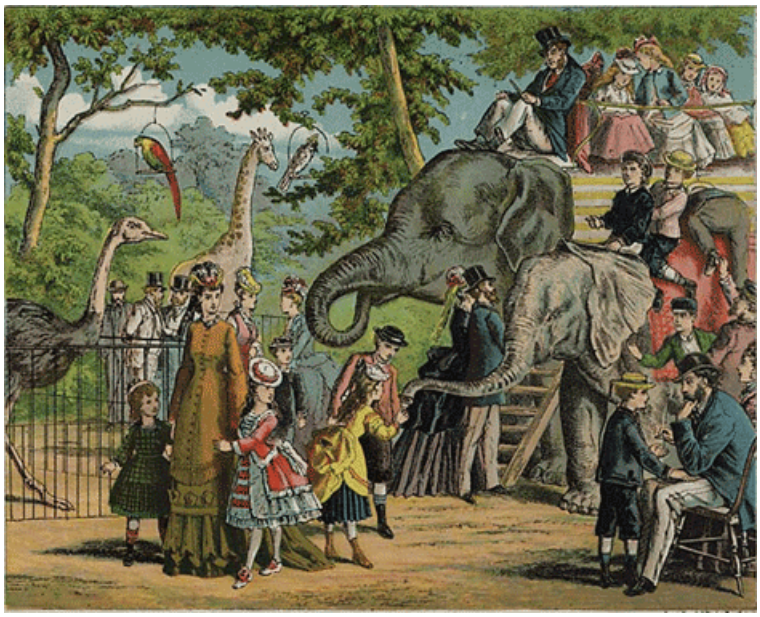

In den dierentuin.

‘Pa, wanneer gaan we nu?’ vroeg Anton.

‘Woensdag namiddag heb je immers geen school?’ vroeg pa.

‘Neen, pa, dan heb ik na twaalf uur den geheelen dag vrij.’

‘Goed. Ga dan aanstaanden woensdag eerst thuis koffiedrinken en kom dan tegen één uur aan 't kantoor. Dan zullen we zien, wat we zien zullen.’

Dien woensdagmorgen kostte het Anton heel wat moeite om op school de lessen van den meester te volgen. Hij zag allerlei dieren voor zijne verbeelding, en meende zoo duidelijk den papegaai, waarvan men hem wel eens verteld had, te hooren roepen: ‘K a a t j e i s d e k o f f i e k l a a r?’ dat hij, toen mijnheer hem vroeg, ‘Anton, kan je me ook zeggen op welk eiland Brouwershaven ligt?’ antwoordde: ‘J a , j u f f r o u w !’ een antwoord dat in 't geheel niet op meesters vraag paste. Al de jongens begonnen er om te lachen en 't had maar zus of zoo gestaan of hij had na schooltijd tweehonderdmaal moeten schrijven:

‘In woorden zonder slot, ligt 't kenmerk van een zot.’

't Liep echter met een sisser af, en toen hij de school uit mocht, holde Anton de straat over naar huis, gunde zich haast geen tijd om zich wat te laten opknappen en een boterham te eten en was klokke half een al op 't kantoor. Pa, die wel wist dat Anton niet te laat zou komen, had zijn hoed al op en het duurde niet heel lang of daar wandelde ons tweetal rond in den dierentuin.

Anton had geen oogen genoeg. Hij wist niet waar hij het eerst en 't meest naar moest kijken, naar de lompe beeren, die zoo mal kunnen ombuitelen in hun hok of naar de apen, die allerlei grimassen maken, als dollen den boom in klimmen in hunne kooi, den bel luiden, elkander nazitten als schooljongens om het volgende oogenblik, dood bedaard, alsof er niets gebeurd was, de kleine hand door de tralies te steken en het klontje broodsuiker, dat vader hem gegeven had, tusschen Antons vingers weg te grissen.

En dan die nijlpaarden, die zulk een heerlijk bad namen in hun waterbekken, dat men zich uitkleeden en er zoo bij springen zou, ware het niet, dat de groote mond, dien deze dieren kunnen opzetten, u daarvan afschrikte. Vader gaf den oppasser een fooitje, die toen een weinig grint in hun hok strooide, waarop de dieren hun badkuip verlieten, ten einde het voor hun bestemde op te gebruiken. Anton stond versteld van verbazing. Dat er zulke logge, zware beesten in de wereld waren, dat had hij niet kunnen denken.

Al de andere dieren vond Anton wel de moeite waard om te zien, de papegaaien en de kakatoe's, de struisvogel met zijn kostbare vederen, en de giraffe met zijn eindeloozen hals, maar het meest wist hij naderhand van de twee olifanten te vertellen. Hij had gezien hoe de menschen met een trapje tegen den grootsten opklommen en op zijn rug plaats namen als pasagiers op de impériale van een omnibus, en hoe jongens ruiter speelden op den rug van den kleinsten. Hij had het aardig gevonden, dat die groote dieren met hun snuit zoo behendig een klontje broodsuiker wisten aan te vatten uit de hand van een klein meisje en had zijn vader ook nog om zulk een stukje voor den olifant gevraagd. En toen zijn vader hem bovendien een dubbeltje gaf en zei dat hij dit hem eens moest voor houden, stond hij wat vreemd te kijken toen het dier dit wel met zijn slurf opnam, doch het niet in den mond stak maar in de hand van zijn cornac liet glijden.

't Was vijf uur toen zij den dierentuin verlieten, en Anton verzekerde dat de tijd hem nooit zoo spoedig was omgegaan.